

Universitatea Tehnică a Moldovei

ETICA ÎN AFACERI: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE

Student:

Scripcari Alexandru

Conducător:

Dr.conf.univ. Sverdlic Valentin

Chișinău – 2019

Ministerul Educației al Republicii Moldova
Universitatea Tehnică a Moldovei
Programul de masterat "Administrarea Afacerilor"

Admis la susținere

Șef de catedră: conf.univ.dr. Rina Țurcan

Rina "09" ianuarie 2019

ETICA ÎN AFACERI: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE

Teză de master

Masterand: Scripcari Alexandru (*AS*)

Conducător: Sverdlic Valentin (*V. Sverdlic*)

Chișinău - 2019

REZUMAT

În această lucrare am studiat problemele și perspectivele eticii. Problemele etice se schimbă odată cu dezvoltarea societății umane, metodelor de comunicare și comerț. Am identificat problemele cu care se confruntă atât companiile multinaționale cât și micro-întreprinderile. O crescândă provocare pentru experții în etica afacerilor reprezintă tehnologiile informaționale și anume big data. Big data reprezintă posibilitatea de a prelucra seturi mari de date și a lua concluzii optime pentru afacere, însă nu tot timpul acestea sunt etice deoarece astfel sunt alcătuite algoritmele. *Etica și morala* sunt adesea asociate cu *deontologia*. Termenul deontologie (în limba greacă, „deon” – datorie, obligație) desemnează normele de conduită și obligațiile etice din cadrul unei profesii și aplică anumite norme morale particulare. Etica, morala și deontologia se referă la ceea ce este „drept”, „corect”, „just”.

Cu timpul, în cadrul eticii s-au constituit două părți:

1. *Etica normativă* – vizează elaborarea și fundamentarea teoretică a unui sistem determinat de norme și standarde morale, a unui anumit cod moral;
2. *Etica teoretică* – se ocupă cu cercetarea problemelor teoretice propriu-zise ale originii și esenței moralei.

Etica economică este o ramură a moralei care sintetizează sistemul de valori, principiile și norme ce s-au statornicit de-a lungul timpului în raporturile dintre agenții economici. Alături de principiile și normele de drept, etica economică asigură buna desfășurare a activităților și reușita în afaceri. Deși normele eticii economice nu sunt investite cu forță juridică precum normele de drept, ele au un rol deosebit de important în acțiunile agenților economici, conținând uneori mai mult decât cele juridice.

Comportamentul etic al agenților economici este marcat de respectarea riguroasă, benevolă, a unor principii cum sunt: *încrederea și sinceritatea* deplină între agenți; *corectitudine* în negocieri și în îndeplinirea obligațiilor contractuale; *respectarea* întocmai a tuturor angajamentelor asumate; mutualitatea avantajelor oferite și a riscurilor. Acceptarea și respectarea normelor de etică economică este, de fapt, o problemă de conștiință economică cu un impact puternic asupra cristalizării normelor juridice. Încălcarea lor creează o imagine nefavorabilă asupra agenților economici.

Se poate concluziona că etica afacerilor – componentă relativ nouă a cercetării științifice – este un domeniu de studiu aplicativ al eticii, care vizează determinarea principiilor morale și a codurilor de conduită ce reglementează relațiile interumane din cadrul organizațiilor (economice și comerciale) și guvernează deciziile oamenilor de afaceri sau ale managerilor.

În capitolul aplicativ al lucrării date în urma stabilirii problemelor cu care se confruntă întreprinderile am elaborat un set de recomandări. Aplicarea cărora poate permite evitarea unor crize etice și denaturarea imaginii publice a companiei.

SUMMARY

In this paper I studied the issues and the perspectives of ethics. Ethical issues change with the development of human society, communication and trade methods. We have identified the problems faced by both multinational companies and micro-enterprises. An increasing challenge for business ethics experts is information technology, that is, big data. Big data is the ability to process large data sets and get optimal business conclusions, but they are not ethical all the time because they are the algorithms. Ethics and morality are often associated with deontology. The term deontology (in Greek, "deon" - duty, obligation) designates ethical conduct and ethical obligations within a profession and applies certain particular moral norms. Ethics, morality and deontology refer to what is "right", "just."

Over time, ethics has consisted of two parts:

1. Normative ethics - aims at the elaboration and the theoretical foundation of a system of moral norms and standards, of a certain moral code;
2. Theoretical Ethics - deals with the research of theoretical problems of the origin and essence of morality.

Economic ethics is a branch of morality that synthesizes the system of values, principles and norms that have established over time in the relations between economic agents. Along with the principles and norms of law, economic ethics ensures the smooth running of business and success in business. Although the rules of economic ethics are not legally enforceable, such as the rule of law, they play a particularly important role in the actions of economic agents, sometimes even more than the legal ones.

The ethical behavior of economic agents is marked by the rigorous and voluntary observance of principles such as full trust and sincerity among agents; fairness in negotiation and fulfillment of contractual obligations; respecting exactly all the commitments made; the mutual benefits and risks involved. Accepting and observing rules of economic ethics is, in fact, a matter of economic consciousness with a strong impact on the crystallization of legal norms. Their violation creates an unfavorable picture of the economic agents.

It can be concluded that business ethics - a relatively new component of scientific research - is a field of applicative ethics study aimed at determining the moral principles and codes of conduct that govern the interpersonal relations within the economic and commercial organizations and governs the decisions of the people business or managers.

In the applicative chapter of the paper on the problems encountered by businesses we have developed a set of recommendations. The application of which can allow for avoiding ethical crises and distorting the public image of the company.

CUPRINS

Introducere	2
Capitolul I. ETICA – DE LA RAMURĂ FILOZOFICĂ LA AFACERI ECONOMICE	
1.1. Delimitările conceptuale ale eticii.....	3
1.2. Etica în afaceri – definiție, istorie și clasificări.....	7
1.3. Perspectivele relației afaceri – etică.....	11
1.4. Etica în afaceri: probleme actuale.....	19
Capitolul II. PERSPECTIVELE ETICII ÎN AFACERI ÎN VIITOR	
2.1. Perspectivele eticii în afaceri.....	38
2.2. Etica în afaceri și big data.....	40
2.3. Probleme etice proeminente.....	42
2.4. Verificarea eticii companiei.....	45
Capitolul III. MĂSURI DE STABILIRE A ETICII LA ÎNTREPRINDERE	
3.1. Codul de etică.....	48
3.2. Recomandări de bază pentru formarea eticii la întreprindere.....	49
Concluzie	54
Bibliografie	56

INTRODUCERE

Etica în afaceri este o disciplină pe care mulți oameni o iau în râspăr: pe unii îi amuză copios, altora li se pare o glumă proastă. Mai toate lucrările consacrate acestui subiect menționează faptul că, în opinia majorității oamenilor, sintagma „etica în afaceri” este un *oxymoron*, adică o contradicție în termeni, de genul „cerc pătrat”. Faptul este înregistrat ca atare, fără să i se acorde prea multă atenție. Însă a fi pusă întrebarea care sunt premisele acestei opinii atât de răspândite. Cei care privesc raportul dintre etică și lumea afacerilor *din afară*, ca simpli spectatori ai vieții economice, zâmbesc ironic atunci când aud de „etica afacerilor”, deoarece, prin definiție, stabilesc un raport de incompatibilitate între cele două noțiuni. Foarte adesea, oamenii sunt tentați să idealizeze sfera eticului, considerând că a fi „etic” înseamnă comportament întotdeauna altruist, urmărind, mai presus de orice, binele aproapelui. În vreme ce moralitatea este echivalată cu sfințenia, lumea afacerilor este demonizată, fiind zugrăvită în clișeele arhicunoscute: lăcomie, cinism, egoism feroce, rapacitate, corupție, dispreț față de delegați și față de oamenii „simpli și onești” care muncesc din greu pentru a-i îmbogăți pe niște exploatare fără scrupule etc. Definite în acești termeni, etica și afacerile sunt antitetice deoarece „a face afaceri” presupune cu necesitate un comportament pe de-a-ntregul imoral. Această percepție ultrasimplistă în cazul noțiunii de etică, se bazează pe ignoranță. În lumea noastră, învățăm din clasa întâia matematică, gramatică, istorie, geografie etc., însă etica nu o studiem niciodată la școală. Nu este o disciplină „exactă” și, după cât se pare, nici destul de importantă pentru a sta lângă celelalte materii „umaniste”. Așa se face că fiecare își contopește o imagine personală, extrem de aproximativă, dacă nu de-a dreptul eronată, despre ceea ce înseamnă etica, bazându-se pe o minimă și stângace reflecție asupra unor elemente separate, culese mai întâi din dădăceala părinților și a profesorilor, apoi din lecturi, conversații întâmplătoare, din filme și *mass-media* dar, mai ales, din lecțiile predate la „școala vieții”.

Pe parcursul evoluției civilizației umane și creșterii complexității relațiilor sociale, economice, a metodelor de comunicare a evoluat și complexitatea problemelor etice. În această lucrare pe tema “Etica în afaceri probleme și perspective” v-or fi atinse astfel de subiecte precum evoluția noțiunii de etică și problemelor etice care de asemenea se schimbă odată cu dezvoltarea mediului de afaceri, legătura eticii cu morala și amprenta religioasă care a pus temelie acestor noțiuni. Odată ce evoluează societatea și crește complexitatea relațiilor economice, problemele cu care se confruntă întreprinderile de asemenea se modifică. Multiple provocări etice se pot aștepta în viitor din domeniul IT care tot mai mult face parte din fiecare industrie. În afară de beneficii aceste tehnologii de prelucrare, colectare a seturilor mari de date aduc și îngrijorări pentru experții din domeniul eticii deoarece crează zone gri care nu sunt reglementate de guvern și pot fi folosite neetic ceea ce va avea consecințe negative pentru imaginea companiei. Aplanarea acestor pericole etice devine din ce în ce mai dificilă din cauza metodelor de comunicare moderne, care nu lasă timp pentru elaborarea unei strategii de relații publice. Totuși sunt metode de preîntâmpinare a unor crize etice, despre care se menționează în capitolul aplicativ al lucrării date.

Bibliografie

- [1] R. Sommer, R. Tomoiagă (redactori coordonatori), Mic Dicționar Filozofic, Ediția a II-a, Editura Politică, București, 1973, pag. 186.
- [2] Florin Marcu, Constant Maneca, Dicționar de Neologisme, Ediția a III-a (revăzută și adăugită), Editura Științifică, București, 1978, pag. 283
- [3] Carolina Reoyo González (editor), Diccionario Enciclopédico Nuevo Espasa Ilustrado 2000, Editorial Espasa Calpe S.A. Madrid, 2000, pag. 687.
- [4] (Dan Crăciun, Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale, REI, 2004).
- [5] Gabriela Țigu, Etica Afacerilor în Turism, Editura Uranus, București, 2003, pag. 11.
- [6] Ioan Bâțlan, Filosofia moralis. Prelegeri de etică, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997, pag. 9, citat în Gabriela Țigu, pag. 11.
- [7] Mihaela Miroiu, Gabriela Blebea Nicolae, Introducere în etica profesională, Editura Trei, 2001, pag. 13.
- [8] Mic Dicționar Filozofic, pag. 186-187
- [9] Managementul serviciilor: motivații, principii, metode, organizare, Editura Expert, 2000 (Capitolul 10, Etică și Management, autor: Gabriela Țigu, pag. 247).
- [10] Clasificarea normelor morale a fost preluată din Ioan Bâțlan, pag. 16 și citată în Gabriela Țigu, pag. 18.
- [11] Dan Crăciun, în Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale, realizează o prezentare sintetică a celor mai relevante diferențe dintre poruncile religioase și normele morale, respectiv prescripțiile juridice și normele morale.
- [12] Ioan Popa, Radu Filip, Management internațional, Editura Economică, București, 1999, pag. 250.
- [13] Niță Dobrotă (coordonator), Dicționar de Economie, Editura Economică, București, 1999, pag. 205.
- [14] Gabriela Țigu, Etica afacerilor în turism pag. 10. 2003
- [15] Alexandru Puiu, Management în afacerile economice internaționale, Ediția a II-a, Editura Independența Economică, București, 1997, pag. 71.
- [16] Alexandru Puiu, Management în afacerile economice internaționale, Ediția a II-a, Editura Independența Economică, București, 1997 pag. 73-75.
- [17] Radu Emilian, pag. 250-251. Clasificare adaptată după Octave Gelinier, Ética de los negocios, Editorial Espasa Calpe – CDN, Madrid, 1991.
- [18] DeGeorge, Richard T., Business Ethics, Third Edition, Macmillan Publishing Company, New York, USA, 1990
- [19] Dan Crăciun, Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale. Business and Morality: A Short Introduction to Business Ethics, Editura ASE, București, 2003

- [20] Carmichael, Sheena, Drummond, John, Good Business – A Guide to Corporate Responsibility and Business Ethics, Editorial Business Books Limited, London, 1989
- [21] Dan Crăciun, Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale, REI, 2004
- [22] Business and Morality: A Short Introduction to Business Ethics, Editura ASE, București, 2003
- [23] Dan Crăciun, Business & Morality: A Short Introduction to Business Ethics, Editura ASE, București, 2003
- [24] Richard T. DeGeorge, Business Ethics, Prentice Hall, 2010; 6th ed pag. 157.
- [25] Natural Law („Legea Naturală”) are mai multe interpretări și nicio versiune definitivă.
- [26] În lucrarea sa intitulată Anarchy, State and Utopia (1974), R. Nozick oferă o teorie îndreptățită a dreptății distributive.
- [27] John Rawls, în A Theory of Justice (1972),
- [28] N. E. Bowie, R. F. Duska, pag. 40-43 și Amitai Etzioni, Societatea monocromă, Editura Polirom, 2002, pag. 263-277, Capitolul XIII: „Investitori” contra acționari. [29] Norman E. Bowie, Ronald F. Duska, Business Ethics, Second Edition, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, USA, 1990, Capitolul 2, pag. 17-44
- [30] N. E. Bowie, R. F. Duska, Business Ethics, Second Edition, Prentice-Hall Inc., New Jersey, USA, 1990 pag. 19-22.
- [31] Idem, pag. 23-32
- [32] N. E. Bowie, R. F. Duska, pag. 40-43 și Amitai Etzioni, Societatea monocromă, Editura Polirom, 2002, pag. 263-277, Capitolul XIII: „Investitori” contra acționari.
- [33] N. E. Bowie, R. F. Duska, Business Ethics, Second Edition, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, USA, 1990 pag. 32-39.
- [34] Albert Carr, Is Business Bluffing Ethical?, Harvard Business Review 46, 1968, pag. 145-148,
- [35] Albert Carr, Is Business Bluffing Ethical?, Harvard Business Review 46, 1968 pag. 145-148
- [36] Milton Friedman, The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits, New York Times Magazine, September 13, 1970, pag. 33-126
- [37] Milton Friedman, The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits, New York Times Magazine, September 13, 1970 pag. 126.
- [38] Idem, pag. 33.
- [39] Milton Friedman, Capitalism and Freedom, University of Chicago Press, Chicago, 1962, citat în Gh. Gh. Ionescu (B), pag. 347.
- [40] Gh. Gh. Ionescu Management organizationa Bucuresti : Tribuna Economica (B), pag. 347.
- [41] Cooper, Cary L., Argyris, Chris, The Concise Blackwell Encyclopedia of Management, Blackwell Business, Massachusetts, 1998
- [42] I. Popa, R. Filip, Management internațional 1999 Editura Economică pag. 254-258 și G. Țigu, pag. 21-25

- [43] Keith Davis, William Frederick, *Business and Society: Management, Public Policy, Ethics*, New York, McGraw-Hill, 1984, citați în Gh. Gh. Ionescu (B), pag. 348.
- [44] Gh. Gh. Ionescu (A) *Cultura afacerilor: Modelul american*, Editura Economică, București, 1997, pag. 174-175.
- [45] Idem, pag. 175.
- [46] Norman E. Bowie, Ronald F. Duska, pag *Business Ethics*, Second Edition, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, USA, 1990. 40,
- [47] Norman E. Bowie, Ronald F. Duska, pag. 40-43 și Amitai Etzioni, pag. 263-277.
- [48] Dan Crăciun, *Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale*.
- [49] Philip Holden, *Ethics for Managers*, Editorial Gower, 2000, pag. 91.
- [50] Amitai Etzioni, *Societatea monocromă*, Editura Polirom, 2002, pag. 263-277.
- [51] Elaine Sternberg, *Just Business. Business Ethics in Action*, London, Little, Brown & Co., 1994, citată în Dan Crăciun, pag. 72-79.
- [52] Dan Crăciun, *Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale*.
- [53] Norman E. Bowie, Ronald F. Duska, *Business ethics* 2nd. Ed. Prentice Hall pag. 32-39
- [54] Laurie I. Mullins, *Management and Organisational Behaviour*, Sixth Edition, Financial Times, Prentice-Hall, London, 2002, pag. 142.
- [55] (Gh. Gh. Ionescu (B), *Management organizational Bucuresti* : Tribuna Economica , 2001. pag. 348).
- [56] I. Popa, R. Filip, *Management internațional* 1999 Editura Economică pag. 257-258.
- [57] Sheena Carmichael, John Drummond, *Good Business – A Guide to Corporate Responsibility and Business Ethics*, Editorial Business Books Limited, Londra, 1989, pag. 32-50.
- [58] Laurie I. Mullins, *Management and Organisational Behaviour*, Sixth Edition, Financial Times, Prentice-Hall, Londra, UK, 2002, pag. 143.
- [59] Richard T. DeGeorge, *Business Ethics*, Prentice Hall, 2010; 6th ed pag. 129.
- [60] Dan Crăciun, *Business and Morality: A Short Introduction to Business Ethics*, Editura ASE, București, 2003, pag. 43-51.
- [61] Murray N. Rothbard, *Power and Market: Government and The Economy*, Second Edition, California, 1970 (Capitolul VI: Antimarket Ethics: A Praxeological Critique și Capitolul VII: Conclusion: Economics and Public Policy, pag. 203-267). Tabelul comparativ este prezentat la pag. 263. (<http://www.mises.org/power&market/power&market.pdf>).
- [62] Mariana Iovițu, *Bazele politicii sociale*, Editura Eficient, București, 1997, pag. 75-97.
- [63] Robert E. Frederick (coordonator), *La ética en los negocios: Aplicación a problemas específicos en las organizaciones de negocios*, Oxford University Press, Mexic, 2001. Definiția prezentată în lucrare a fost dată de Richard T. DeGeorge, *La ética en los negocios internacionales*, pag. 281.

- [64] Dan Crăciun, în *Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale*, REI, 2004.
- [65] Falck, Oliver, Heblich, Stephan, *Corporate Social Responsibility: Doing Well by Doing Good*, Business Horizons, Vol. 50, Issue 3, pag. 247-254, Elsevier Science Inc., USA, 2007
- [66] Dan Crăciun, *Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale*.
- [67] Robert E. Frederick, pag. 281-292; Ioan Popa, Radu Filip, *Management internațional*, Editura Economică, București, 1999, pag. 260-266.
- [68] Thomas Donaldson, *The Ethics of International Business*, Oxford University Press, 1989, pag. 30.
- [69] Charles Mitchell, pag. 25-33 (traducere: Dan Crăciun).
- [70] Idem, pag. 26.
- [71] F. Bradley, *International Marketing Strategy*, Prentice Hall (UK) Ltd., London, 1995, pag. 171, citat în Victor Danciu, *Marketing Internațional: de la tradițional la global*, Editura Economică, București, 2001, pag. 515.s
- [72] Dan Crăciun. *Etica afacerilor* Editura ASE 2005
- [73] Charles Mitchell, pag. 155.
- [74] Charles Mitchell, pag. 178.
- [75] A Pols Data is the New Oil, Privacy is the New Green 12/06/2015 (<https://www.slideshare.net/AurliePols/smart-con-privacy-green-aurelie-pols>)
- [76] TechWeek Gartner: Big Data Could Put Your Business At Risk (www.techweekeurope.co.uk/data-storage/business-intelligence/big-data-analytics-gartner-risk-178400)
- [77] B Marr Big Data: Using Smart Data, Analytics and Metrics to Make Better Decisions and Improve Performance Wiley (01/02/15)
- [78] Reinventing society in the wake of Big Data. Aconversation with Alex Pentland' Edge 30/08/2012
- [79] The Guardian Defining the internet of things – time to focus on the data 06/11/2014 www.theguardian.com/media-network/2014/nov/06/internet-of-things-data-security
- [80] U Shafaque et al. Algorithm and Approaches to Handle Big Data - International Journal of Computer Applications (2014) www.research.ijcaonline.org/xplore2014/number1/xplore1417.pdf
- [81] R Smolan and Ckucklick Der vermessene Mensch GEO (2013) p.85
- [82] Robert E. Frederick, pag. 281-292; Ioan Popa, Radu Filip, *Management internațional*, Editura Economică, București, 1999, pag. 260-266.
- [83] BBC When Big Data becomes Big Brother 05/06/2015 www.bbc.co.uk/news/technology-33019405
- [84] The Report of the High Level Panel of Eminent Persons on the Post-2015 Development Agenda A new global partnership eradicate poverty and transfor economies through sustainable development (30/05/2013) p.23 www.post2015hlp.org/wp-content/uploads/2013/05/UN-Report.pdf

- [85] Royal Statistical Society Public attitudes to the use and sharing of their data: research for the Royal Statistical Society by Ipsos Mori (2014)
- [86] J Sedayao et al. Making Big Data, Privacy, and Anonymization work together in the Enterprise: Experiences and Issues Conference Paper (01/07/2014) https://www.researchgate.net/publication/263506756_Making_Big_Data_Privacy_and_Anonymization_Work_Together_in_the_Enterprise_Experiences_and_Issues
- [87] Frank Pasquale The Black Box Society: The Secret Algorithm Behind Money and Information Harvard University Press (2014)
- [88] Data for Development Senegal: Report of External Review Panel (April 2015) http://www.d4d.orange.com/fr/content/download/43823/426571/version/2/file/D4D_Challenge_DEP_Report_IBE.pdf
- [89] The Guardian Internet use on mobile phones in Africa predicted to increase 20-fold (05/06/2014) <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/05/internet-use-mobile-phones-africa-predicted-increase-20-fold>
- [90] Data Protection Act (1998)
- [91] Beninger et al Research using Social Media; Users Views NatCen Social Research (february 2014)
- [92] The Guardian Facebook sorry – almost – for secret psychological experiment on users (02/10/15) <https://www.theguardian.com/technology/2014/oct/02/facebook-sorry-secret-psychological-experiment-users>
- [93] The Guardian, ‘Data could be the real draw of the internet of things – but for whom?’ (14/09/2015). <https://www.theguardian.com/technology/2015/sep/14/data-generation-insights-internet-of-things>
- [94] See the website that the city of Boston launched to promote the initiative. <http://www.streetbump.org/>
- [95] Royal Statistical Society The Opportunities and Ethics of Big Data. Workshop Report February 2016 www.rss.org.uk/Images/PDF/influencing-change/2016/rss-report-ops-and-ethics-of-big-data-feb-2016.pdf
- [96] Economic and Social Research Council Public dialogues on using administrative data (2014) www.esrc.ac.uk/files/public-engagement/public-dialogues/dialogue-on-data-exploring-the-public-views-on-using-linked-administrative-data-for-research-purposes/
- [97] Information Commissioner’s Office (ICO) Conducting Privacy Impact Assessment Code of Practice <https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/1595/pia-code-of-practice.pdf>